

INDIVIDUELL UTVECKLING OCH MILJÖ

VETENSKAPLIG LEDARE: PROFESSOR DAVID MAGNUSSON

RAPPORT NR 52, 1983

NÅGRA BASRESULTAT FRÅN VUXENINTERVJUN I 27-ÅRSÅLDERN

GUNNEL BACKENROTH
DAVID MAGNUSSON

PSYKOLOGISKA INSTITUTIONEN
STOCKHOLMS UNIVERSITET

FORSKNINGSPROGRAMMET
INDIVIDUELL UTVECKLING OCH MILJÖ
Psykologiska institutionen
Stockholms universitet

Vetenskaplig ledare
Professor David Magnusson

NÅGRA BASRESULTAT FRÅN VUXENINTERVJUN
I 27-ÅRSALDERN

Gunnel Backenroth David Magnusson

FÖRORD

Vuxenintervjun som redovisas här ingår som en del i forskningsprogrammet 'Individuell Utveckling och Miljö'. Forskningsprogrammet utnyttjar en longitudinell forskningsmetodik och studerar individers utveckling från 10-årsåldern genom skolåldern och fram till vuxen ålder. Det övergripande syftet är att studera hur individegenskaper och psykologiska, sociala och fysiska miljöbetingelser - var för sig och i samspel med varandra - bestämmer individens utveckling och livssituation som vuxen.

Vuxenintervjun genomfördes under hösten 1981 och våren 1982 och avsåg ett stickprov av personer som deltog i ett utvidgat undersökningsförförande i 12 - 13-årsåldern. Undersökningen hade föregåtts av en enkätundersökning (Andersson, Magnusson & Dunér, 1983) som genomfördes under våren 1981 och som omfattade totalgruppen på 1358 personer. I vuxenintervjun ingick, förutom intervjudelen, skattningar av olika slag (se Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983):

- (1) Arbetsvanor, beteendemönster och stress
- (2) Medicinsk checklist
- (3) 'Life-events' - viktiga händelser i livet
- (4) 'Livshjulet'
- (5) 'Livsstaplarna'

Ett stort tack riktas till några personer som har varit till stor hjälp för vuxenintervjuns genomförande: Rolf Beckne, Länsskolnämnden i Örebro, Ellen Jänen, Fjugesta, Tommy Andersson och Bertil Törestad, Psykologiska institutionen vid Stockholms universitet samt chefspsykologen vid Regionssjukhuset i Örebro, Ulf Gustafsson, för stor beredvillighet att ställa upp med lokaler i samband med undersökningens genomförande.

David Magnusson
Vetenskaplig ledare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
VUXENINTERVJUN	1
Syfte	1
Undersökningsgrupp och bortfall	1
Undersökningsvariabler	1
RESULTAT	6
Uppväxtförhållanden	6
Familj	8
Vänner/bekanta	11
Studier/arbete	16
Stress, oro, ilska	19
Viktiga händelser i livet	21
Fritid	22
Alkoholvanor	24
Beroendeframkallande medel	27
Hälsotillstånd	29
Inre/yttre kontroll	32
Livsvärden	33
Tillfredsställelse med livet	35
SAMMANFATTNING	36
REFERENSER	39
Bilaga 1	

VUXENINTERVJUN

Syfte

Vuxenintervjun avsåg att följa upp och fördjupa frågor om individens aktuella livssituation som tidigare hade ställts vid enkätundersökningen (Andersson, Magnusson & Dunér, 1983). Fokuseringen låg på olika psykologiska aspekter för en generation svenskar boende i en mellansvensk stad.

Undersökningsgrupp och bortfall

Undersökningsgruppen vid vuxenintervju-undersökningen utgjordes av de individer inom projektet som ingick i den medicinska undersökningen i 15-årsåldern. Av praktiska skäl avgränsades gruppen till dem som var bosatta på ett rimligt avstånd från Göteborg, Karlstad, Linköping, Stockholm och Örebro. På detta sätt minskades gruppen med fem personer och kom att uppgå till 250 personer, varav 198 personer medverkade i vuxenintervjuundersökningen (se Tabell 1).

Tabell 1. Undersökningsgruppen i vuxenintervjun.

	Medverkande i vuxenintervjun	Sökta - ej funna	Vägrare
Män	97	10	13
Kvinnor	101	10	19
Totalt	198	20	32

Av de 198 personer som deltog i vuxenintervju-undersökningen var totalt 154 personer bosatta i en stad i mellan-Sverige.

Undersökningsvariabler

Beskrivningen av livssituationen omfattades av följande områden i vuxenintervjun (se Bilaga 1 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983):

- arbete, studier
- arbetsvanor, beteendemönster och stress
- stress
- oro
- ilska

- viktiga händelser 6 månader tillbaka
- medicinsk checklist
- beroendeframkallande medel
- alkoholvanor
- fritid
- uppväxt och hur kontaktnätet med föräldrar/syskon ser ut idag
- familj
- vänner, bekanta
- viktiga händelser i livet
- inre/yttre kontroll
- livsvärden
- tillfredsställelse beträffande privatliv, arbete och samhälle

Vissa av dessa intervjuområden täcktes med hjälp av skattningsformulär, nämligen: (a) arbetsvanor, beteendemönster och stress, (b) medicinska förhållanden, (c) viktiga händelser i livet, (d) livsvärden och (e) tillfredsställelse beträffande privatliv, arbete och samhälle.

I det följande beskrivs innehållet i de olika intervjuområdena:

- A. Arbete/studier. Frågorna (3 st) avser (a) vad intervjupersonen sysslar med för närvarande, (b och c) trivselfrågan i arbetet, dels allmänt och dels mer specifikt (se Bilaga 2 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983).
- B. Arbetsvanor, beteendemönster och stress. Dessa variabler ingår i ett formulär som fylls i av intervjupersonen under intervjuens gång (se Bilaga 3 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983). De använda variablerna är hämtade från JAS (Jenkins Activity Survey) som består av 52 frågor (Jenkins, Zuzanski & Rosenman, 1979). För det speciella undersökningstillfället konstruerades en version bestående av 15 item som täcker de tre skalorna: (1) otålighet (speed and impatience), (2) prestationsinriktning (hard-driving) och (3) engagemang (engagement-involvement). En summering av dessa skalor ger ett mått på 'Typ-A'-benägenhet som definieras som: "ett yttre beteende-syndrom eller livsstil som karakteriseras av extrem tävlingsanda, strävan mot att lyckas, aggressivitet, otålighet, impulsivitet, rastlöshet och en känsla av att utmanas av ansvar och tidspress" (Jenkins, Zuzansky & Rosenman, 1979).

- C. Stress, oro, ilska, viktiga händelser sex månader tillbaka. Variablerna formuleras i sammanlagt sju frågor (se Bilaga 2 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983) som berör stress i arbetet/familjen/fritiden, oro i nu-situationen/framtiden, miljörisker i arbetssituationen, hur ofta intervjupersonen känner ilska och hur denna uttrycks, samt viktiga händelser ('Life events') under de senaste sex månaderna. Frågorna avser att mäta vilka miljöfaktorer som påverkar individens livssituation.
- D. Medicinsk checklist. Den medicinska checklisten utgörs av ett formulär som administreras till intervjupersonen under intervjun (se Bilaga 4 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983). Frågorna härrör sig till dels somatiska sjukdomar/symptom och dels psykiska sjukdomar/symptom. Intervjupersonen instrueras att markera vilka sjukdomar/symptom (totalt 36) han eller hon har haft och under vilken tidsperiod symptomen inträffade. Intervjuaren följer sedan upp checklisten med ett antal följdfrågor om vilket symptom intervjupersonen fyllt i; tidpunkt, varaktighet, behandlingsåtgärd, medicinering. Därtill kommer några frågor om hur intervjupersonen mått rent psykiskt under de senaste sex månaderna, om det psykiska hälsotillståndet har förändrats och varför, om intervjupersonen känner sig frisk och om han/hon gör något särskilt för att hålla sig frisk. Som framgår av innehållet i frågorna skall de ge en ganska allmän bild av individens somatiska och psykiska hälsotillstånd i den här åldern. Svaren kan vidare användas för att göra jämförelser med mer objektiva mätningar av individens hälsotillstånd, d v s den medicinska undersökningen.
- E. Beroendeframkallande medel. I den medicinska checklistan (Bilaga 4 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983) finns också fem frågor om beroendeframkallande medel (nervlugnande medel/sömnmedel, narkotiska preparat, tobak, snus, thinner). Frågorna följs upp i intervjun med frågor om vilken typ av beroendeframkallande medel som använts samt under vilken tidsperiod.
- F. Alkoholvanor. Tio alkoholfrågor ställs i intervjun i samband med frågorna om medicinsk checklist och beroendeframkallande medel (se Bilaga 4 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983). Frågorna avser att belysa individens alkoholvanor samt att fördjupa de alkoholfrågor som förekom i enkäten.

- G. Fritid. Fritidsfrågorna är tre till antalet (se Bilaga 2 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983) och formuleras i termer av om intervjupersonen anser att han har någon fritid, vad han/hon sysslar med på fritiden samt skulle vilja syssla med. Frågor om fritid ställdes också i enkätundersökningen.
- H. Uppväxt och hur kontaktnätet med föräldrar/syskon ser ut idag. Frågorna om uppväxtmiljön (se Bilaga 2 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983), sammanlagt 12 frågor, belyser både faktiska förhållanden om föräldrar och syskon och den upplevelsemässiga karaktären av dessa relationer. Avsikten med frågorna är att belysa hur individen idag ser på sina uppväxtförhållanden och hur kontaktnätet med ursprungsfamiljen ser ut. Vissa frågor här ställdes tidigare i samband med föräldraenkäten i grundskolan.
- I. Familj. Mot bakgrunden av beskrivningen av ursprungsfamiljen och individens uppväxtförhållanden, ställs tio frågor om intervjupersonens egen familjebildning (se Bilaga 2 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983): civilstånd, partners yrke, antal barn och åldrar, graden av tillfredsställelse med förhållandet samt - för dem som inte lever i ett familjeförhållande - önskemål om att någon gång skaffa familj.
- J. Vänner, bekanta. Som en förlängning av frågorna kring relationerna i uppväxtfamiljen och i den egna etablerade familjen följer 34 frågor om vänskapsrelationer, relationer till bekanta och reciprociteten i relationerna (se Bilaga 2 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983). Svaren på frågorna ger en allmän bild av individens sociala relationsnäs och graden av tillfredsställelse. Liknande frågor ställdes i 1981 års enkät (Andersson, Magnusson & Dunér, 1983).
- K. Viktiga händelser i livet. Viktiga händelser i livet s k 'life events' kartläggs dels tio år tillbaka med ett frågeformulär under intervjuens gång (se Bilaga 5) och dels med en separat fråga om viktiga händelser sex månader tillbaka (se Bilaga 2 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983). Intervjupersonen instrueras att beskriva händelser som har inträffat sedan grundskoletiden och som har inneburit förändringar och omställningar. Tidpunkt och värdeomdömen skall ges för varje händelse. Den teknik som används kan karakteriseras som en 'reproduction'-metod till skillnad från 'recall'-metoden. Vid den sist-

nämnda kryssar individen för de händelser som gäller utifrån en på förhand uppgjord listning av händelser.

- L. Inre/yttre kontroll. Individens upplevda inre/yttre kontroll belyses av sex frågor i intervjun (se Bilaga 2 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983). Frågorna avser om intervjupersonen tycker att livet har utvecklats sig som han/hon själv velat, om han/hon kan bestämma över (styra) det dagliga livet respektive framtiden och om han/hon ser annorlunda på framtiden idag jämfört med under grundskoletiden.
- M. Livsvärden. Livsvärdesvariabler fångas upp i ett formulär som kallas 'livshjulet' (se Bilaga 6 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983). Tekniken, om än i modifierat skick, kommer ursprungligen från Shalit (1978). Antalet variabler är inte på förhand bestämt utan uppskattas vid kodningsarbetet. Instruktionen är att intervjupersonen, i ett 12-uppdelat hjul, skall ange vad han/hon anser vara viktigt i sitt liv samt beskriva varför. Informationen utgörs således av både faktisk information och kvalitativ information. Vidare instrueras intervjupersonen att rangordna sina livsvärden. Ett begränsat antal intervjupersoner redovisade faktiska rangordningar, varför inga fortsatta analyser av rangordningen skedde. Avsikten med livsvärdesvariablerna är att beskriva ålderstypiska livsvärden hos en grupp 27-åriga män/kvinnor. Livsvärdena antas ha en ålderstypisk karaktär.
- N. Tillfredsställelsegrad i privatliv, arbete och samhälle. De s k 'livsstaplarna' (se Bilaga 7 i Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983) mäter individens tillfredsställelsegrad ur tre olika livssituationsaspekter, nämligen privatliv, arbete och samhälle. Intervjupersonen instrueras att ange graden av tillfredsställelse för var och en av de tre livssituationsaspekterna, från mycket tillfredsställd till otillfredsställd, på en 5 cm lång skala. Resultatet skall ge en allmän bild av individens tillfredsställelse med sin aktuella situation.

Planeringen och genomförandet av vuxenintervjun har tidigare beskrivits (Backenroth, Magnusson & Dunér, 1983).

RESULTAT

Resultaten från vuxenintervjun i 27-årsåldern redovisas som en s k resultatcatalog utan några fördjupade kommentarer. Avsikten med denna presentation är att resultaten skall kunna vidareanvändas för fortsatta analyser i projektet. De tabeller som presenteras i resultatredovisningen utgör ett begränsat antal av det totala antalet variabler i vuxenintervjun (sammanlagt 619 variabler). Resultaten beskrivs i löpande text med hänvisning till tabeller som i vissa fall åtföljs av en kortfattad kommentar.

Uppväxtförhållanden

Av de svarande 27-åringarna uppger 82% att de har vuxit upp med båda föräldrarna (Tabell 2).

Tabell 2. Uppväxtförhållanden. Procentuell fördelning.

Har vuxit upp med	K	M	K + M
Båda föräldrarna	84	81	82
Modern (ensamstående)	2	2	2
Modern (skild)	13	12	13
Någon av föräldrarna (dödsfall)	1	5	3
	100%	100%	100%

Den vanligaste familjesituationen är att både kvinnor och män har vuxit upp med ett syskon (Tabell 3).

Tabell 3. Antal syskon. Procentuell fördelning.

Antal syskon	K	M	K + M
Inga syskon	12	15	13
1 syskon	37	40	38
2 syskon	31	25	28
3 syskon	13	12	12
4 syskon	4	5	5
5 syskon	3	1	2
8 eller fler syskon	-	2	2
	100%	100%	100%

Under uppväxttiden har de flesta fäder arbetat inom yrkesområdet industri-hantverk. Detta gäller speciellt bland männen. Bland kvinnorna har nästan lika många fäder arbetat inom området industri-hantverk som inom handel-ekonomiområdet (Tabell 4). Nästan samtliga fäder (98%) har förvärvsarbetat heltid under uppväxttiden (Tabell 5).

Tabell 4. Faderns förvärvsarbete. Procentuell fördelning.

Faderns förvärvsarbete	K	M	K + M
Tekniskt-naturvetenskapligt	13	11	12
Industri-hantverk	26	41	33
Kontor, organisation	17	10	13
Handel-ekonomi	24	14	19
Kommunikation, militär	15	10	12
Friluft, jord, djur	2	3	3
Kontakt, service	2	1	2
Djupkontakt, vård	1	3	2
Skapande konstnärligt	-	4	2
Fadern död alt. sjukpension	-	3	2
	100%	100%	100%

Tabell 5. Omfattningen av faderns förvärvsarbete.

Omfattningen av faderns förvärvsarbete	K	M	K + M
Heltidsarbete	100	96	98
Deltidsarbete	-	2	1
Periodsarbete	-	-	-
Hemarbete	-	-	-
Fadern död alt. sjukpension	-	2	1
	100%	100%	100%

Bland kvinnorna är mödrarna under uppväxttiden hemarbetande i de flesta fall, medan de bland männen främst arbetar inom områdena kontakt och service samt hemarbete (Tabell 6).

Tabell 6. Moderns förvärvsarbete. Procentuell fördelning.

Moderns förvärvsarbete	K	M	K + M
Tekniskt-naturvetenskapligt	1	1	1
Industri-hantverk	5	5	5
Kontor/organisation	13	12	12
Handel-ekonomi	20	11	16
Kommunikation, militär	-	-	-
Friluft, djur, jord	1	1	1
Kontakt, service	17	27	22
Djupkontakt, vård	15	18	17
Skapande konstnärligt	-	-	-
Hemmaarbetande	28	25	26
	100%	100%	100%

Det nuvarande kontaktmönstret med föräldrarna är frekvent hos båda könen, och det är endast något fler kvinnor som har regelbunden kontakt med sina föräldrar (se Tabell 7).

Tabell 7. Kontaktmönstret med föräldrarna. Procentuell fördelning.

Träffar föräldrarna	K	M	K + M
Regelbundet	92	88	90
Sporadiskt	8	7	7
Vid familjhögtider	-	1	1
Nästan aldrig	-	-	-
Aldrig	-	2	1
Har inga föräldrar	-	2	1
	100%	100%	100%

Familj

Både mäns och kvinnors parförhållande domineras av sammanboende-formen. Det finns framträdande könsskillnader både vad gäller civilstånd och förekomst av barn. Fler kvinnor än män är sammanboende/gifta (Tabell 8) och fler kvinnor än män har barn (Tabell 9). När det gäller kvinnorna är det ungefär lika många kvinnor som har respektive inte har barn i 27-årsåldern.

Tabell 8. Civilstånd. Procentuell fördelning.

Civilstånd	K	M	K + M
Gift	28	19	24
Sammanboende	47	37	42
Stadigt sällskap	13	13	13
Saknar stadigt sällskap	11	28	19
Skild	1	2	1
Bortfall	-	1	1
	100%	100%	100%

Tabell 9. Förekomst av barn. Procentuell fördelning.

Förekomst av barn	K	M	K + M
Har barn	49	35	42
Har inga barn	51	65	58
	100%	100%	100%

Barnens åldersspridning bland de svarande varierar från <1 år till 9 år. Åldern <1 år dominerar både bland de yngsta barnen (Tabell 10) och de äldsta barnen (Tabell 11).

Tabell 10. Yngsta barnets ålder. Procentuell fördelning.

Yngsta barnets ålder	K	M	K + M
<1 år	51	65	58
1 år	4	4	4
2 "	4	7	5
3 "	4	3	3
4 "	3	-	3
5 "	1	1	1
Har endast ett barn	33	20	26
	100%	100%	100%

Tabell 11. Äldsta barnets ålder. Procentuell fördelning.

Äldsta barnets ålder	K	M	K + M
<1 år	50	65	57
1 år	10	9	8
2 "	7	4	6
3 "	6	3	5
4 "	6	6	6
5 "	6	7	7
6 "	5	3	4
7 "	4	2	3
8 "	5	1	3
9 "	1	-	1
	100%	100%	100%

Majoriteten av de svarande är tillfredsställda i sina parförhållanden och upplever att de har ett kontinuerligt stöd hos sin partner. Markanta könsskillnader förekommer dock både vad gäller graden av tillfredsställelse och upplevd grad av stöd i parförhållandet. Det är fler kvinnor än män som är helt tillfredsställda i sitt förhållande (Tabell 12) och det är fler kvinnor än män som upplever kontinuerligt stöd i sitt förhållande (Tabell 13).

Tabell 12. Graden av tillfredsställelse med parförhållandet. Procentuell fördelning.

Tillfredsställelse	K	M	K + M
Helt tillfredsställd	58	42	50
Ganska tillfredsställd	13	14	14
Inte helt tillfredsställd	3	1	2
Inte alls tillfredsställd	1	1	1
Har inget parförhållande	25	42	33
	100%	100%	100%

Tabell 13. Graden av stöd i parförhållandet. Procentuell fördelning.

Graden av stöd	K	M	K + M
Kontinuerligt stöd	60	49	55
Både stöd och hinder	15	9	12
Kontinuerligt hinder	-	1	1
Har inget parförhållande	25	41	32
	100%	100%	100%

Vänner/bekanta

Majoriteten av båda könen uppger att de har vänner (Tabell 14).

Tabell 14. Förekomst av vänner. Procentuell fördelning.

Vänförekomst	K	M	K + M
Har vänner	100	97	98
Vet ej	-	2	1
Nej, har inga vänner	-	1	1
	100%	100%	100%

Till kategorin vänner räknas, för båda könen, främst föräldrar, partner och syskon (Tabell 15). Bortsett från kategorin vänner i föreningslivet, ligger kvinnorna, procentuellt sett, högre i samtliga kategorier.

Tabell 15. Olika kategorier av vänner. Procentuell fördelning.¹⁾

Vänkategori	K	M	K + M
Partner	85	70	78
Föräldrar	92	80	86
Syskon	73	63	68
Släkt	38	26	32
Barndomskamrater	57	44	51
Studie- och arbetskamrater	62	52	57
Vänner i föreningslivet	18	24	21
Grannar	16	12	14
Andra vänner*	46	28	37

* F d partner, lumparkompisar, sambons syskon, vänner från semestern, musikkompisar etc.

1) Mer än en vänkategori har angivits varför den totala procentsiffran inte blir 100%.

Kvinnor och män har ungefär lika många antal kategorier av vänner, majoriteten av kvinnorna har fem vänskapskategorier medan majoriteten av männen har fyra (Tabell 16).

Tabell 16. Antal kategorier av vänner. Procentuell fördelning.

Antal kategorier	K	M	K + M
1 kategori	-	7	3
2 kategorier	3	5	
3 "	12	23	4
4 "	22	29	18
5 "	35	20	25
6 "	15	11	27
7 "	12	2	13
8 "	1	2	7
Inga vänner	-	1	1
	100%	100%	100%

Kvinnorna har i högre grad än männen 'kuratorsrollen' och ligger genomgående markant högre än männen procentuellt sett vad gäller kategorier av vänner som anförtror sig sina problem (Tabell 17). För kvinnorna är det först och främst föräldrarna och partnern som anförtror sig sina problem, medan det för männen främst är åt partnern. Det finns en markant könsskillnad mellan kvinnor och män vad beträffar föräldrar, barndomskamrater, studie- och arbetskamrater som anförtror sina problem till de svarande i vuxenintervjun.

Tabell 17. Kategorier av vänner som anförtror sina problem. Procentuell fördelning. 1)

Vänner som anförtror	K	M	K + M
Partner	80	66	73
Föräldrar	84	52	68
Syskon	64	47	56
Andra släktingar	25	11	18
Barndomskamrater	51	25	38
Studie-/arbetskamrater	51	25	38
Vänner inom föreningar	14	13	14
Grannar	13	6	10
Andra vänner	42	21	32

1) Mer än en vänskapskategori har angivits, varför den totala procentsiffran inte blir 100%.

Det finns könsskillnader vad gäller antalet kategorier av vänner som anförtror sina problem. För båda könen finns dock den största procentuella andelen bland dem som har fyra vänskapskategorier som anförtror sina problem (Tabell 18). Totalt 10% av männen uppger att de inte har några vänner som anförtror dem sina problem. För kvinnorna är det två eller fler vänskapskategorier som anförtror dem sina problem.

Tabell 18. Antal kategorier av vänner som anförtror sina problem. Procentuell fördelning.

Antal kategorier som anförtror	K	M	K + M
1 kategori	-	16	8
2 kategorier	7	19	13
3 "	19	17	18
4 "	30	22	26
5 "	27	14	20
6 "	13	1	7
7 "	3	1	2
8 "	1	-	1
Inga vänner anförtror problem	-	10	5
	100%	100%	100%

Bland männen är det procentuellt fler som uppger kontakter i föreningslivet, studie- och arbetskamrater samt föräldrar som bekanta (Tabell 19). Att männen upplever föräldrar som bekanta i mycket större utsträckning än vad kvinnorna gör, kanske kan ha att göra med att de inte får ta emot förtroenden från föräldrarna i lika hög grad som kvinnorna får.

Tabell 19. Olika kategorier av bekanta. Procentuell fördelning.¹⁾

Kategorier bekanta	K	M	K + M
Partner	2	2	2
Föräldrar	4	12	8
Syskon	16	13	15
Släkt	52	54	53
Barndomskamrater	45	50	48
Studie-/arbetskamrater	76	68	72
Bekanta i föreningslivet	26	42	34
Grannar	46	41	44
Andra bekanta	31	19	25

1) Mer än en kategori bekanta har angivits varför den totala procentsiffran inte blir 100%.

Kvinnor och män har, som tidigare visats, ungefär lika många antal kategorier av vänner men skiljer sig åt vad gäller antal kategorier bekanta (Tabell 20). Kvinnorna har i genomsnitt 2 - 3 kategorier bekanta (mot fem vänskategorier) medan männen har fyra alternativt två kategorier bekanta (mot fyra vänskategorier), d v s männen har nästan lika många vänskategorier som kategorier bekanta. Den största skillnaden mellan könen finns bland dem som uppger tre vänskapskategorier, där kvinnorna utgör dubbelt så många svarande som männen.

Tabell 20. Antal kategorier av bekanta. Procentuell fördelning.

Antal kategorier bekanta	K	M	K + M
1 kategori	9	16	13
2 kategorier	28	20	24
3 "	28	14	21
4 "	22	21	21
5 "	8	18	13
6 "	3	4	3
7 "	-	1	1
Inga bekanta	2	6	4
	100%	100%	100%

Att männen har ett mer intensivt umgänge med bakanta än vad kvinnorna har visar Tabell 21. Resultatet kan tolkas om att kvinnorna satsar mer på vänskapsrelationer medan männens bekantskapskrets har en intensivare karaktär.

Tabell 21. Kontaktmönstret med bekanta. Procentuell fördelning.

Träffar bekanta	K	M	K + M
Regelbundet	38	60	49
Ofta	16	7	11
Sporadiskt	44	30	37
Telefonledes	1	-	1
Har inga bekanta	1	3	2
	100%	100%	100%

Det föreligger ingen könsskillnad i tillfredsställelsegrad vad gäller antalet vänner (Tabell 22).

Tabell 22. Tillfredsställelsegrad vad gäller antal vänner. Procentuell fördelning.

Tillfredsställelsegrad	K	M	K + M
Helt tillfredsställd	70	70	70
Ganska "	17	14	15
Inte riktigt "	8	13	11
Inte alls "	5	3	4
	100%	100%	100%

Vad gäller upplevd tillfredsställelse med antal bekanta föreligger inte heller någon könsskillnad (Tabell 23).

Tabell 23. Tillfredsställelsegrad vad gäller antal bekanta. Procentuell fördelning.

Tillfredsställelsegrad	K	M	K + M
Helt tillfredsställd	66	68	67
Ganska "	17	18	17
Inte riktigt "	12	10	11
Inte alls "	4	2	3
Har inga bekanta	1	2	2
	100%	100%	100%

Studier/arbete

De flesta (73%) har ett arbete. Det är det traditionella mönstret som råder, d v s det är fler män än kvinnor som är ute i arbetslivet. Det omvända förhållandet gäller för studier (Tabell 24). Föräldraledighet utnyttjas endast av 1% av männen (14% av kvinnorna är graviditets- eller föräldralediga vid undersökningstillfället).

Tabell 24. Aktuell sysselsättning. Procentuell fördelning.

Sysselsättning	K	M	K + M
Studier	13	8	10
Arbete	64	82	73
Studier/arbete	3	2	2
Sjukskrivning	1	1	1
Graviditets-/föräldraledighet	14	1	8
Arbetslöshet	2	5	4
AMS-utbildning	1	1	1
Hemarbetande	2	-	1
	100%	100%	100%

Kvinnors och mäns upplevelser av enskilda aspekter av arbetssituationen redovisas i Tabell 25 och Tabell 26. Av tabellerna framgår att kvinnorna upplever de materiella förhållandena som betydligt mindre positiva än vad männen gör. Kvinnorna upplever sociala relationer, kompetensfaktorer och miljöförhållanden som mer otillfredsställande i arbetet jämfört med motsvarande aspekter hos männen.

Tabell 25. Kvinnors upplevelser av enskilda aspekter av arbetssituationen. Procentuell fördelning.

	Pos.	Pos./Neg.	Neg.	Ingetdera	S:a %
Sociala relationer	48	23	12	17	100
Kompetensfaktorer	24	8	21	47	100
Materiella förhållanden	5	-	12	83	100
Självständighet/oberoende	45	13	16	26	100
Miljöförhållanden	8	2	29	61	100
Engagemang	6	-	1	93	100

Tabell 26. Mäns upplevelser av enskilda aspekter av arbetssituationen. Procentuell fördelning.

	Pos.	Pos./Neg.	Neg.	Ingetdera	S:a %
Sociala relationer	47	11	5	37	100
Kompetensfaktorer	27	5	10	58	100
Materiella förhållanden	19	2	13	66	100
Självständighet/oberoende	41	27	13	19	100
Miljöförhållanden	9	9	38	44	100
Engagemang	4	1	2	93	100

Trots kvinnors större otillfredsställelse med enskilda aspekter av arbetssituationen, skattar de sin allmänna trivsel av arbetssituationen som mycket bra i högre utsträckning än männen (Tabell 27).

Tabell 27. Allmän upplevelse av arbetssituationen. Procentuell fördelning.

Upplevelse av arbetssituationen	K	M	K + M
Trivs mycket bra	61	44	53
Trivs bra	38	50	44
Trivs dåligt	-	3	1
Trivs mycket dåligt	1	1	1
Trivs bra/dåligt	-	2	1
	100%	100%	100%

Männen är i högre grad än kvinnorna utsatta för miljörisker i sin arbetssituation, speciellt vad gäller stress (Tabell 28).

Tabell 28. Miljörisker i arbetssituationen. Procentuell fördelning.

Miljörisker	K	M	K + M
Buller	7	9	8
Stress	6	12	9
Rånöverfall/flygkrasch	1	1	1
Miljögifter	3	8	5
Kombination av ovanst. + något annat	16	20	18
Ospecificerade miljörisker	1	1	1
Vet ej	2	1	2
Nej, inga miljörisker	64	48	56
	100%	100%	100%

Stress, oro, ilska

Som tidigare nämnts är det i högre grad männen som upplever sig utsatta för psykisk stress på frågan om miljörisker i arbetssituationen. En liknande fråga under intervjun ger helt andra resultat, d v s att det finns smärre könsskillnader i upplevd stress på arbetet, i familjen och på fritiden. Den sista frågan visar att det är något fler kvinnor än män som upplever stress i arbetet. Det motsatta förhållandet gäller för stress på fritiden. Den största skillnaden mellan könen finner man i familjen. Här dominerar det traditionella könsrollsmönstret i det att det är fler kvinnor än män som upplever stress i familjen (Tabell 29). Resultatet kan tolkas som att kvinnorna stressas av sin dubbla yrkesroll och egna och andras förväntningar att vara kompetent både som yrkeskvinna och som hustru och mor.

Tabell 29. Upplevd stress i arbetet, familjen och på fritiden. Procentuell fördelning. 1)

Upplevd stress	K	M	K + M
I arbetet	76	71	74
I familjen	33	20	27
På fritiden	22	25	24

1) Fler än ett område har angivits varför den totala procentsiffran inte blir 100%.

Upplevelser av oro i den aktuella livssituationen domineras av oro i arbetslivet och i privatlivet. Privatlivet skiljer sig mellan könen, här är det nämligen fler kvinnor än män som upplever oro i dagsläget (Tabell 30), dels oro vad gäller parrelationen och dels oro vad gäller eventuella barn.

Tabell 30. Upplevd oro i den aktuella livssituationen i privatliv, arbetsliv och samhälle. Procentuell fördelning.1)

Upplevd oro i	K	M	K + M
Privatlivet (parrelation, barn)	36	23	30
Arbetslivet (att ha kvar/få arbete)	30	32	31
Samhället (miljö, fred, etc)	12	10	11

1) Fler än ett område har angivits varför den totala procentsiffran inte blir 100%.

När det gäller upplevd oro i framtiden dominerar oron för samhället, därefter arbetslivet och privatlivet. Det är fortfarande fler kvinnor som upplever oro i familjen. Kvinnorna upplever också i högre grad än männen oro för det framtida samhället, medan det motsatta förhållandet gäller vad beträffar arbetslivet (Tabell 31).

Tabell 31. Upplevd oro i framtiden i privatliv, arbetsliv och samhälle. Procentuell fördelning.1)

Upplevd oro för framtiden i	K	M	K + M
Privatlivet (parrelation, barn)	31	19	25
Arbetslivet (att ha kvar/få arbete)	25	34	30
Samhället (miljö, fred, etc)	37	26	32

1) Fler än ett område har angivits varför den totala procentsiffran inte blir 100%.

Kvinnor och män upplever emellanåt ilska, och kvinnorna upplever det ganska ofta i högre grad än männen (Tabell 32).

Tabell 32. Förekomst av situationer som framkallar ilska/upprördhet. Procentuell fördelning.

Upplever ilska	K	M	K + M
Ofta	8	8	8
Ganska ofta	28	6	17
Ibland	33	51	42
Sällan	26	26	26
Aldrig	5	9	7
	100%	100%	100%

Traditionellt könsrollsmönster avspeglar sig i reaktionssätten på ilska (Tabell 33).

Tabell 33. Hur intervjupersonen reagerar när hon/han blir arg. Procentuell fördelning.

Med:	K	M	K + M
Ilska	59	53	56
Sorg	5	1	3
Ilska/sorg	11	2	6
Behärskning	4	12	8
Ilska/behärskning	8	11	9
Annan reaktion	7	10	9
Blir aldrig arg	4	3	4
Ingen särskild reaktion	2	8	5
	100%	100%	100%

Viktiga händelser i livet

Eftersom viktiga händelser i livet inom en 10-årsperiod tillbaka utgör en omfattande redovisning, kommer här enbart att tas upp viktiga händelser inom en sex-månadersperiod tillbaka. Som framgår av Tabell 34 är det främst förändringar i bostadssituationen och i arbetssituationen som uppges som viktiga händelser de senaste sex månaderna. I privatlivet är föräldraskapet den viktigaste händelsen. Ungefär 40% av intervjupersonerna upplever inte att några betydelsefulla förändringar har skett den senaste sex-månadersperioden.

Tabell 34. Viktiga händelser sex månader tillbaka. Procentuell fördelning.

Viktig händelse	K	M	K + M
Förändring i studiesituationen	4	2	3
" " bostadssituationen	8	14	11
" " arbetssituationen	8	12	10
Skilsmässa/separation	1	4	2
Ny partner	-	4	2
Barn	9	5	7
Dödsfall	2	-	1
Annat	11	8	10
Kombination av ovanstående	17	12	15
Inga betydelsefulla förändringar	40	39	39
	100%	100%	100%

Fritid

De allra flesta svarande anser att de har fritid (Tabell 35). I den mån de inte anser att de har fritid, är det något fler kvinnor än män som uppger att avsaknaden av fritid beror på arbetssituationens beskaffenhet. Det kan tänkas att kvinnornas traditionella dubbelarbete spelar in här.

Tabell 35. Förekomst av fritid. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
Har fritid	90	94	92
Har inte fritid p g a arbetssit.	10	6	8
	100%	100%	100%

Både kvinnors och mäns fritidssysselsättningar domineras av fysisk aktivitet och social samvaro (Tabellerna 36 och 37). Studier och fysisk aktivitet är de sysselsättningar både kvinnor och män skulle vilja syssla med, och kvinnorna i större utsträckning.

Tabell 36. Kvinnors fritidssysselsättningar. Procentuell fördelning.¹⁾

Fritidssysselsättningar	Sysslar med	Skulle vilja syssla med	Skulle vilja syssla mer med
Fysisk aktivitet	54	14	9
Musik	25	4	2
Kultur/litteratur	41	4	2
Studier	11	16	1
Föreningsliv	24	2	1
Social samvaro	54	2	2
Hobbies	38	4	3
Avkoppling	26	1	1
Annat*	18	9	6

* Sommarstuga, rasta hunden, trav, kurser, bridge, fiske, naturen, världsfrågor, fredsarbete.

1) Mer än ett fritidsintresse har angivits varför den totala procentsiffran inte blir 100%.

Tabell 37. Mäns fritidssysselsättningar. Procentuell fördelning.¹⁾

Fritidssysselsättningar	Sysslar med	Skulle vilja syssla med	Skulle vilja syssla mer med
Fysisk aktivitet	58	9	11
Musik	26	1	2
Kultur/litteratur	32	-	1
Studier	11	8	-
Föreningsliv	27	2	-
Social samvaro	53	-	1
Hobbies	35	2	1
Avkoppling	25	-	-
Annat	22	6	5

1) Mer än ett fritidsintresse har angivits varför den totala procentsiffran inte blir 100%.

De flesta vill tillbringa sin fritid både på egen hand och tillsammans med andra (Tabell 38), d v s de har både ett ensamhetsbehov och ett socialt behov.

Tabell 38. Fritidens sociala karaktär. Procentuell fördelning.

Vill tillbringa fritiden med	K	M	K + M
Ensam	2	3	2
Tillsammans med andra	47	46	47
Ensam/tillsammans med andra	51	51	51
	100%	100%	100%

Alkoholvanor

På frågan "Använder Du alkohol?" uppger en mindre procentuell andel av de svarande att de inte använder alkohol (Tabell 39), och kvinnorna överväger härvidlag.

Tabell 39. Användning av alkohol. Procentuell fördelning.

Alkoholförbrukning	K	M	K + M
Använder alkohol	77	90	83
Använder ej alkohol	8	3	6
Använder ej alkohol, men har smakat	15	7	11
	100%	100%	100%

En liknande fråga, men med formuleringen "Har det hänt att Du druckit mer alkohol än Du tänkt Dig?", ger andra resultat vad gäller frånvaro av alkoholkonsumtion (se Tabell 40). Tabellen visar också att omkring 40% av de svarande vid enstaka tillfällen har berusat sig.

Tabell 40. Förekomst av alkoholkonsumtion som har lett till berusning. Procentuell fördelning.

Berusningstillstånd	K	M	K + M
Kontinuerligt	-	1	1
Enstaka tillfällen	45	38	41
Periodvis (semester)	-	3	1
" (kompisperiod)	-	4	2
" (krisperiod)	1	1	1
Kombination av periodvis berusning	6	11	9
Ospecifik angivelse	15	23	19
Alkoholkonsumtion utan berusning	15	12	14
Ingen alkoholkonsumtion	18	7	12
	100%	100%	100%

Förekomst av 'återställare' och 'black-out' redovisas i Tabell 41 och Tabell 42, och som förväntat utgör männen den största procentuella andelen.

Tabell 41. Förekomst av 'återställare'. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
'Återställare'	2	23	13
Ingen 'återställare'	77	70	73
Ingen alkoholkonsumtion	21	7	14
	100%	100%	100%

Tabell 42. Förekomst av 'black-out'. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
'Black-out'	20	50	35
Ingen 'black-out'	58	43	51
Ingen alkoholkonsumtion	21	7	14
	100%	100%	100%

Alkoholkonsumtion den senaste veckan domineras av vin hos kvinnorna och av öl hos männen (Tabell 43).

Tabell 43. Alkoholkonsumtion under senaste veckan. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
Öl	5	14	9
Vin	13	7	10
Sprit	2	9	5
Öl/vin	4	5	5
Vin/sprit	7	3	5
Öl/sprit	5	9	7
Öl/vin/sprit	2	7	5
Har inte druckit senaste veckan	41	36	39
Ingen alkoholkonsumtion	20	10	15
	100%	100%	100%

Den senaste veckans alkoholkonsumtion beskriver, hos både kvinnor och män, en normalförbrukning under en vecka (Tabell 44).

Tabell 44. Alkoholkonsumtion under senaste veckan. Procentuell fördelning.

Mängd alkohol senaste veckan	K	M	K + M
Mindre alkohol än tidigare	19	33	26
Lika mycket som tidigare	40	37	38
Mer alkohol än tidigare	18	19	19
Vet ej	1	-	1
Ingen alkoholkonsumtion	22	11	16
	100%	100%	100%

Beroendeframkallande medel

En mindre grupp av de svarande har någon gång använt nervlugnande medel/sömnmedel (Tabell 45).

Tabell 45. Någon gång använt nervlugnande, beroendeframkallande medel/sömnmedel. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
Valium	6	2	4
Sobril	1	1	1
Ospec. nervlugnande/sömnmedel	12	5	9
Kombination av ovanstående	1	3	2
Ingen användning av ovanstående	80	89	84
	100%	100%	100%

Cannabis är den grupp narkotiska medel som någon gång har använts (Tabell 46).

Tabell 46. Någon gång använt narkotiska preparat. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
Cannabis (hasch, marijuana)	10	22	16
CNS (amfetamin, preludin, kokain)	-	-	-
Opiater (heroin, morfin)	-	-	-
Hallucinogener (LSD, meskalin)	-	-	-
Blandmissbruk (inkl. cannabis)	3	7	5
Blandmissbruk (exkl. cannabis)	-	-	-
Ingen användning	87	71	79
	100%	100%	100%

Som framgår av Tabell 47 är det procentuellt sett nästan lika många kvinnor som män som röker, men betydligt fler män som har använt thinner (Tabell 48).

Tabell 47. Användning av tobak. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
Röker/snusar	42	51	47
Har rökt/snusat	23	13	18
Röker/snusar inte	35	36	35
	100%	100%	100%

Tabell 48. Någon gång använt thinner. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
Har använt thinner (eller liknande)	4	21	12
Ingen användning	96	79	88
	100%	100%	100%

Hälsotillstånd

Självrapporterade medicinska symptom utgörs främst av ryggbesvär och upprepade infektioner, det sistnämnda är mest utmärkande hos kvinnorna (Tabell 49). Högt på listan ligger också allergi/psoriasis/andra eksemformer, allmän trötthet och magsår/magkatarr, de två förstnämnda mest förekommande hos kvinnorna.

Tabell 49. Förekomst av medicinska symptom. Procentuell fördelning.¹⁾

	K	M	K + M
Upprepade infektioner	47	31	39
Högt blodtryck	6	3	5
Sockersjukdom	1	1	1
Allvarlig kroppsskada	15	34	18
Allmän trötthet	36	27	32
Epilepsi, förflamning eller andra neurologiska sjukdomar	1	1	1
Skallskada med åtföljande medvetslöshet	5	11	8
Blodbrist	36	5	21
Ryggbesvär	40	44	42
Magsår, magkatarr	32	32	32
Leversjukdom	1	4	3
Bukspottkörtelinflammation	-	-	-
Allergi, psoriasis, andra eksemsjukdomar	37	28	33
Ängest	12	7	10
Migrän	13	3	8
Huvudvärk	40	16	28
Magvärk	17	14	16
Nervositet	17	14	16
Stamning	2	6	4
Sömngång	4	4	4
Nattskräck	3	4	4
Sömnproblem	12	12	12
Sängvätning	3	3	3
Mobbning	9	6	8
Oro, ångslan, rastlöshet	27	20	24
Nedstämdhet	24	16	20
Depression	10	10	10
Panikkänsla	12	6	9
Syn/hörselvilla	1	3	2
Misstänksamhet	4	5	5
Svartsjuketankar	11	11	11
Självmordstankar	5	7	6
Självmordsförsök	3	1	2
Tvångstankar/handlingar	1	2	2
Annat*	16	11	14

* Diverse operationer, reumatism, inflammationer (lungor, underliv, hjärtmuskler), kejsarsnitt, missfall.

1) Fler än ett symptom har uppgetts varför procentsiffran inte blir 100%.

Den största procentuella andelen kvinnor uppger fyra symptom, och den största procentuella andelen män uppger två symptom (Tabell 50).

Tabell 50. Antal kategorier självrapporterade medicinska symptom. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
0 symptom	1	2	1
1 "	11	16	13
2 "	10	19	14
3 "	13	10	11
4 "	15	13	14
5 "	12	16	14
6 "	9	13	11
7 "	11	5	8
8 "	2	1	1
9 "	4	-	2
10 "	4	1	3
11 "	6	2	4
12 "	-	-	-
13 "	1	-	1
14 "	1	-	1
15 "	-	-	-
16 "	-	-	-
17 "	-	1	1
18 "	-	-	-
19 "	-	-	-
20 "	-	1	1
	100%	100%	100%

De flesta svarande i den här åldern anser, som förväntat, att de är friska (Tabell 51).

Tabell 51. Självrapporterad hälsa. Procentuell fördelning.

	K	M	K + M
Frisk	96	94	95
Ej frisk	4	6	5
	100%	100%	100%

De flesta kvinnor och män (ca 60%) uppger att de på ett eller annat sätt medvetet strävar efter att hålla sig friska (Tabell 52), både genom att motionera och ha riktiga kostvanor.

Tabell 52. Förekomst av medveten sundhetssträvan. Procentuell fördelning.

Sundhetssträvan	K	M	K + M
Nej	30	38	34
Ja. riktiga kostvanor	3	3	3
Ja. motion	9	14	11
Ja. röker ei	3	2	3
Ja. kost/motion	13	8	10
Ja. kost/röker ei	4	7	6
Ja. motion/röker ei	9	9	9
Ja. annat + komb. av ovanst.	29	19	24
	100%	100%	100%

Det självrapporterade psykiska hälsotillståndet upplevs i stort sett "som vanligt", men för en del är det varken bättre eller sämre (Tabell 53).

Tabell 53. Självrapporterat psykiskt hälsotillstånd de senaste sex månaderna. Procentuell fördelning.

Har psykiskt mått	K	M	K + M
Sämre	15	12	13
Ungefär som vanligt	62	68	65
Bättre	23	20	22
	100%	100%	100%

Inre/yttre kontroll

De svarandes kontroll över hur deras eget liv har gestaltat sig åskådliggörs i Tabell 54. De flesta upplever att det är den egna initiativförmågan som främst har påverkat hur livet har utvecklats sig. Smärre skillnader mellan könen förekommer.

Tabell 54. Faktorer som har påverkat hur intervjupersonens liv har utvecklats sig. Procentuell fördelning.

Faktorer	K	M	K + M
Andras förväntningar	1	2	1
Omständigheter	23	29	26
Förväntningar/omständigheter	-	-	-
Vet ej	1	1	1
Egen initiativförmåga	62	56	59
Egen initiativförmåga/förväntn.	1	2	2
Egen initiativförmåga/omständ.	10	9	9
Egen initiativförmåga/förväntn./omständigheter	2	1	2
	100%	100%	100%

De flesta upplever att de kan kontrollera den aktuella livssituationen (Tabell 55) och livssituationen i framtiden (Tabell 56) i ganska hög grad, men denna uppfattning gäller främst den aktuella livssituationen.

Tabell 55. Upplevd kontroll av den aktuella livssituationen. Procentuell fördelning.

Bestämmer det dagliga livet själv	K	M	K + M
Nej	4	3	3
Ja, delvis	27	19	23
Ja, ganska mycket	44	54	49
Ja, helt och fullt	24	24	24
	100%	100%	100%

Tabell 56. Upplevd kontroll av framtiden. Procentuell fördelning.

Bestämmer framtiden själv	K	M	K + M
Nej	7	11	9
Vet ej	5	1	3
Ja, delvis	34	32	33
Ja, ganska mycket	34	37	36
Ja, helt och fullt	19	19	19
	100%	100%	100%

Livsvärden

Den livsvärdesvariabel som dominerar hos kvinnorna är gemenskap. I begreppet gemenskap ingår samhörighet med familj, partner, barn, föräldrar, syskon, andra släktingar, kamrater, vänner och bekanta. Känslan av att ha en grundtrygghet, upplevelsen av kärleksförhållande samt samarbete hör också dit (se Bilaga 1). Kvinnorna skattar även psykisk tillfredsställelse och ekonomi högt, liksom fysisk tillfredsställelse, rekreation och existensiella faktorer (Tabell 57)

Tabell 57. Kvinnors livsvärdesvariabler. Procentuell fördelning.

Livsvärdesvariabler	1 gång	N ä m n s ≥2 ggr	ej
Ideologi	11	1	88
Gemenskap	17	77	6
Bostadsmiljö	21	-	79
Kunskaper	21	8	71
Hobbies/intressen	6	1	93
Kulturupplevelser	4	1	95
Ekonomisk trygghet	38	16	46
Fysisk tillfredsställelse	37	10	53
Psykisk "	34	29	37
Rekreation	29	11	60
Existensiella förhållanden	30	7	63
Altruistiska behov	15	6	79

Gemenskap ligger högst bland livsvärdesvariablerna även hos männen, men här dominerar i första hand en kombination av variabler (se Bilaga 1). Förutom gemenskap är det ekonomisk trygghet, fysisk och psykisk tillfredsställelse, rekreation och existensiella faktorer som ligger högst (Tabell 58).

Tabell 58. Mäns livsvärdesvariabler. Procentuell fördelning.

Livsvärdesvariabler	M ä n n s		ej
	1 gång	≥2 ggr	
Ideologi	8	1	91
Gemenskap	37	49	14
Bostadsmiljö	13	-	87
Kunskaper	13	6	81
Hobbies/intressen	11	1	88
Kulturupplevelser	3	2	95
Ekonomisk trygghet	53	13	34
Fysisk tillfredsställelse	35	10	55
Psykisk "	24	18	58
Rekreation	36	6	58
Existensiella faktorer	31	4	65
Altruistiska behov	8	-	92

Livsvärdesvariabler som kultur, ideologi, bostadsmiljö, hobbies, kunskaper och altruism skattas inte högt vare sig av män eller kvinnor. Testning med χ^2 resulterade i en signifikant skillnad mellan män och kvinnor med avseende på variabeln gemenskap ($p \leq .05$), se Tabell 59.

Tabell 59. Kvinnors och mäns skattning av gemenskap i livshjulet.

	Män	Kvinnor
Låg grad av gemenskap	46	23
Hög grad av gemenskap	44	75

$p = .0002$

Tillfredsställelse med livet

Tillfredsställelsegraden beträffande privatliv, arbete och samhälle varierar och är störst för livssfären privatliv (Tabellerna 60 - 62). Om omkring 80% av de svarande ligger på en hög tillfredsställelsenivå (skalstegen 7 - 9 på skalan 1 - 9) på privatliv.

Tabell 60. Grad av tillfredsställelse med privatliv. Procentuell fördelning.

Privatlivet	K	M	K + M
Mycket otillfredsställd = 1	-	1	1
2	-	3	1
3	4	2	3
4	1	2	1
5	4	8	6
6	5	6	6
7	15	19	17
8	33	23	28
Mycket tillfredsställd = 9	38	36	37
	100%	100%	100%

Tabell 61. Grad av tillfredsställelse med arbetet. Procentuell fördelning.

Arbetslivet	K	M	K + M
Mycket otillfredsställd = 1	1	5	3
2	1	2	1
3	1	4	2
4	3	2	2
5	13	14	14
6	8	7	8
7	20	16	18
8	22	30	26
Mycket tillfredsställd = 9	30	20	25
	100%	100%	100%

Tabell 62. Grad av tillfredsställelse med samhället. Procentuell fördelning.

Samhället	K	M	K + M
Mycket otillfredsställd = 1	4	4	4
2	14	16	15
3	15	12	13
4	17	13	15
5	28	27	27
6	12	9	10
7	9	13	11
8	1	1	1
Mycket tillfredsställd = 9	-	5	3
	100%	100%	100%

SAMMANFATTNING

Intervjupersonerna i aktuell undersökning har huvudsakligen, i 82% av fallen, vuxit upp med båda sina föräldrar samt med ett syskon. I de flesta fall - och speciellt för kvinnorna - var mödrarna hemarbetande alternativt verksamma inom kontakt-serviceområdet under uppväxttiden. Fadern var yrkesverksam inom industri-hantverk eller handel-ekonomi. Intervjupersonerna har idag regelbunden kontakt med sina föräldrar.

Rent allmänt kan man säga att livssituationen för den aktuella gruppen 27-åringar domineras av en traditionell könsrollsbild ur många olika aspekter, t ex vad gäller familjebildning, arbetsliv, fritid, alkoholmönster, umgänge och vänner, livsvärden etc.

Parförhållandet domineras här av samboende-formen. Det finns framträdande könsskillnader både vad gäller civilstånd och förekomsten av barn. Kvinnorna är i högre grad sammanboende/gifta med barn. I den här åldersgruppen är det bland kvinnorna ungefär lika många som har, respektive inte har, barn. Männerna däremot har i högre utsträckning skjutit sin familjebildning på framtiden. Barnens åldersspridning varierar från <1 år till 9 år med en betoning på åldersgruppen <1 år. Majoriteten av de svarande är tillfredsställda i sina parförhållanden och upplever att de har ett kontinuerligt stöd hos sin partner. Detta förhållande rapporteras i högre grad hos kvinnorna.

Både män och kvinnor är tillfredsställda med sitt sociala nätverk och de sociala relationernas karaktär. Majoriteten av de svarande uppger att de har vänner dit främst föräldrar, partner och syskon räknas. Kvinnorna har i högre grad än männen 'kuratornsrollen' i det att de får ta emot fler förtroenden. Det är främst föräldrar och partner som anförtror sina problem till kvinnorna i undersökningen. Männen får inte ta emot förtroenden från föräldrarnas sida i lika hög grad som kvinnorna får, vilket kan vara en förklaring till att de i högre grad uppfattar föräldrarna bland sina bekanta. Det är 10% av männen som inte alls får ta emot några förtroenden.

Männen har ett mer intensivt umgänge med sina bekanta än vad kvinnorna har. De senare synes satsa mer på sina vänskapsrelationer.

De flesta i undersökningen, 73%, har ett arbete och detta gäller i högre grad för männens vidkommande. Det omvända förhållandet gäller för studier. Föräldraledigheten utnyttjas av 1% av männen mot 14% av kvinnorna vid aktuellt undersökningstillfälle.

I arbetssituationen upplever kvinnorna sociala relationer, kompetensfaktorer, miljöförhållanden som mer otillfredsställande än vad männen gör. Trots större otillfredsställelse med enskilda aspekter skattar kvinnorna sin allmänna trivsel i arbetet som mycket bra i högre utsträckning än vad männen gör. Männen upplever sig i högre grad än kvinnorna utsatta för miljörisiker i arbetslivet.

Det är i högre grad männen som upplever sig utsatta för psykisk stress i arbetssituationen, medan kvinnorna upplever mer stress i familjelivet. Resultatet kan ha att göra med kvinnornas dubbla arbetsbörda, dels i arbetslivet och dels på hemmaplan, de egna förväntningarna och andras förväntningar att man ska vara duktig och kompetent både som yrkeskvinna, hustru och mor. Kvinnorna upplever också större oro för privatlivet (parrelation, barn) både i dagsläget och i framtiden. Likaså upplever kvinnorna oro för samhällsutvecklingen i högre utsträckning. Denna oro kan vara kopplad till oron för barnens väl och ve. Man kan säga att kvinnorna förankrar sin oro i framtiden i ett större sammanhang (makroperspektiv), medan männens oro främst rör privatsfären - förhållanden i arbetslivet (mikroperspektiv).

De flesta svarande - men något färre kvinnor än män - anser att de har en fritid. Svaret hänger troligen samman med kvinnornas dubbla arbetsbörda. Fritiden ägnas, hos båda könen, främst åt fysisk aktivitet och social samvaro. Det är både ensamhetsbehovet och det sociala behovet som man söker tillfredsställa på fritiden.

Omkring 10% av de svarande är nykterister och omkring 40% har vid något tillfälle berusat sig. När det gäller förekomst av återställare och 'black-out' utgör männen den största procentuella andelen. Den senaste veckans alkoholkonsumtion domineras av vin hos kvinnorna och öl hos männen. En mindre grupp av de svarande har någon gång använt nervlugnande medel/sömnmedel, men något fler har använt narkotiska preparat och thinner. Nästan lika många kvinnor som män röker och procentuellt sett rör det sig om totalt nästan 50%.

De flesta i den här åldersgruppen anser, naturligt nog och som förväntat, att de är friska. Bland de självrapporterade medicinska symptomen dominerar ryggbesvär, infektioner, allergi/psoriasis/andra eksemformer, allmän trötthet, magsår/magkatarr. Det finns en viss könsskillnad bland dessa symptom liksom antalet symptom som uppges. Kvinnorna uppges i genomsnitt fyra symptom, männen två. Drygt hälften av intervjupersonerna strävar medvetet efter att hålla sig friska genom sunda kostvanor och motion.

Den övervägande delen av de intervjuade upplever att det är den egna initiativförmågan som främst har påverkat hur deras liv har gestaltat sig, d v s de upplever en hög grad av inre kontroll. Det är främst när det gäller den aktuella livssituationen som de upplever hög egenkontroll.

Den livsvärdesvariabel som dominerar är gemenskap hos kvinnorna, en kombination av gemenskap och olika variabler (ekonomisk trygghet, fysisk och psykisk tillfredsställelse, rekreation, existentiella faktorer) hos männen. För båda könen ligger dock gemenskapsvariabeln högst. Skillnaden mellan män och kvinnor är signifikant. Gemenskap inbegriper samhörighet, samarbete, grundtrygghet, kärlek. Andra viktiga livsvärden är ekonomi, rekreation, existentiella faktorer. Livsvärdesvariabler som kultur, ideologi, bostadsmiljö, hobbies, kunskap, altruism skattas inte högt av vare sig män eller kvinnor.

Den aktuella undersökningsgruppen är, sammanfattningsvis, i hög grad tillfredsställd med sin livssituation i 27-årsåldern. Den största tillfredsställelsen finner man för den här åldersgruppen inom livssfären privatliv. Det är i den här åldern man börjar etablera sig parvis eller familjevis - och detta sker för de flesta med unga fräscha förväntningar på livet och kärleken.

REFERENSER

- Andersson, T., Magnusson, D., & Dunér, A. Livssituation i vuxenålder. Projektet 'Individuell Utveckling och Miljö', Psykologiska institutionen, Stockholms universitet, Rapport nr 49, 1983.
- Backenroth, G., Magnusson, D., & Dunér, A. Planering och genomförande av intensivundersökningen i 27-årsåldern. Projektet 'Individuell Utveckling och Miljö', Psykologiska institutionen, Stockholms universitet, Rapport nr 51, 1983.
- Jenkins, C.D., Zyzanski, S. J., & Rosenman, R. H. Jenkins Activity Survey Manual. New York: The Psychological Corporation, 1979.
- Shalit, B. Shalit Perceptual Organization and Reduction Questionnaire. (SPRQ). Stockholm: FOA, Report no 1-3, 1978.

Indelningsgrunden i "Livshjulet"

1 = Ideologi	Fredsarbete Religion Sanning Politik Demokrati Jämlikhet Miljöengagemang	
2 = Gemenskap	Grundtrygghet/trygghet Familj Partner Barn Föräldrar/syskon/släktingar Kamrater/vänner/bekanta Kärlek Samhörighet Samarbete	
3 = Bostadsmiljö	Bostad/Boende Ordning Trivsel	
4 = Kunskaper	Utbildning Stimulans/inspiration Vidgade vyer/perspektiv Resor Nya intryck	
5 = Hobbies/Intressen	Foto Frimärken Hantver Hushållsarbete Trav Hundavel o s v	
6 = Kulturupplevelse	Litteratur Teater Musik Konst	Obs. Ej resor
7 = Ekonomisk trygghet	Inkomst Ekonomi/pengar Oberoende Trygghet	

8 = Fysisk tillfredsställelse	<ul style="list-style-type: none"> Motion Bodybuilding Hälsa Mat Sex
9 = Psykisk tillfredsst.	<ul style="list-style-type: none"> Humor Glädje Lycka Frihet Oberoende Stabilitet Harmoni Må bra/trivas Ordning Självförverkligande Skaparglädje Uppskattning Utmaningar Spänning Livskvalitet Positivt tänkande Prestation Omväxling Kreativitet Trygghet
10 = Rekreation	<ul style="list-style-type: none"> Avkoppling Ro Natur/friluftsliv/djur Nöjen Miljö (obs! ej engagemang)
11 = Existentiella faktorer	<ul style="list-style-type: none"> Meningsfullhet Att fylla en uppgift Personlig mognad Fred Ensamhet Kunna påverka sin egen situation Livet i allmänhet
12 = Altruistiska behov	<ul style="list-style-type: none"> Ha omsorg om andra Ställa upp för andra Vårda Arbeta med handikappade Ansvar